

Од окончања последњих избора, а посебно након формирања нове владе, отворило се питање положаја и даље улоге српске деснице и конзервативних снага. Ван уобичајених, и толико потребних расправа о левици и десници у Србији, које су инициране стварањем (не)очекиване политичке коалиције, као посебно питање поставило се питање даљег кретања деснице у Србији.

Питање припадности левици и десници у Србији, одувек је било питање које је по правилу било предмет интересовања једног дела образованијих и заинтересованијих бирача, него што је било предмет или насушна потреба јасног опредељивања странака, странака на власти посебно, или интересовања значајнијег дела страначких номенклатура, још мање бројних страначких апаратчика.

Данас се са правом поставља питање даљег деловања српских политичких конзервативних и десних снага. И разлог за налажење новог пута није у чињеници да водеће странке деснице данас чине опозицију, већ се питање намеће снагом притиска свакодневнице, која, чини се никад више, нити јаче није оптерећивала својим изазовима будућност српске државе.

Али, намера је да се позабавимо даљим правцима деловања српске деснице, као једне специфичне политичке идеје. У том смислу важно је нагласити да свако бављење практичним применама теоријских конструкција, увек пружа могућност и потребу да се указивањем на практичну примену отворе и теоријска питања. Уосталом, то је и суштина односа између теорије и емпирије.

Све наведено указује да је ово добра прилика да се поставе значајна питања и дају важни одговори за даље кретање деснице у Србији.

Свеприсутне околности до те мере су оголиле стварност да готово да нема теме која не заслужује расправу, посебну пажњу, искрен став и свеобухватан одговор.

Можда се најпре може поставити питање погодног термина којим би се означила једна политичка опција у Србији, а коју често означавамо као десна или конзервативна.

Наведено отвара питање десне политичке идеје у Србији, доживљене као политичке опције створене по угледу на истоимене организације које постоје на западу или истоку. Пречесто је било покушаја да се десница у Србији, по аутоматизму сачини према познатим али никада довољно проученим аршинима конзервативних или десних снага у Европи или Америци.

Можда је прво питање да ли се десницом у Србији могу назвати све политичке опције које своје „десничарење“ заснивају на познатим теоријским поставкама деснице у свету (не губећи из вида значајне промене које су пратиле десне-конзервативне идеје у свету у последњих 150 година). Имајући у виду српску склоност ка приорном прихватању свега што долази споља, јасно је да питање дефинисања или можда и преименовања десне идеје у Србији или српске десне идеје, са аспекта познатих теоријских поставки и освртом на национално искуство представља *condition sine qua non* даљег деловања деснице у Србији. На овом месту се мисли, на присутну свест о томе да и сама употреба термина „десница“ може представљати и прихватање стереотипа о десници, што у крајњем може отежати дефинисање теорије и праксе српске деснице.

Сваки други облик дефинисања десне идеје у Србији, ван теоријских поставки које бу биле скопчане са доживљајем искуственог, одвело би нас у воде термилошког сплеткарења.

Уосталом, није ли управо некритичко прихватање свих теза и антитеза, у овом случају у виду политичких, државних и геополитичких идеја, највећи проблем дефинисања теорије и праксе српске деснице. А имајући у виду да готово да нема идеје, почев од политичких идеја до идеја културних и субкултурних покрета које у Србији није наишла на плодно тле и своје присталице, и невероватну могућност преживљавања и трајања, може се као посебна опасност указати на појаву „конзервативизма разних изама.“

Десна политика подразумева заузимање става о најзначајнијим питањима данашњице и савременог света. То управо значи заузимање става о питањима глобализма, изазовима државног суверенитета, проблему односа човека и природе, однос према тековинама информатичке револуције (не заборавимо да је за развој конзервативних политичких идеја индустријска револуција била значајна отприлике као и француска буржоаска револуција), људским и мањинским правима, колективним правима, питањима постсуверенитета, питању поретка уз претходно (ре)дефинисање поретка, питања колективне безбедности, глобалне економије и финансијских криза.

Српска десница мора данас да заузме став о најважнијим питањима српске будућности. Данас, то су питања европских интеграција, евроатлантских интеграција, војне и политичке неутралности, питање ССП-а, ЕУЛЕКС-а, односа према суседима, однос према српском питању на Балкану, однос према 90-тим годинама, културне политике у Србији, демографског старења нације, приватизације јавних предузећа и природних добара. Наравно ту су и традиционалне поставке конзервативизма у виду места и улоге религије и морала у свакодневном животу, у политичком животу посебно.

Имајући у виду време у коме живимо можда је најпотребније дефинисати однос према Западу, који опет намеће дефинисање односа према Истоку. Кратка историја конзервативизма у Србији није ништа друго него историја сукоба на линији Запад - Исток. Док су значајни конзервативци били окренути ка Западу и искључиви Европљани, други део конзервативне сцене био је окренут ка Русији, ка Истоку. Такав „ситон-вотсоновски“ рецепт у виду поделе на традиционалне Србе и просветљене српске мањине - добре Европљане, имао је далекосежне последице већ крајем Првог светског рата.

Из такве (не)наметнуте диференцијације проистекао је и однос према ширењу српске државе (југ-запад), и каснији однос према југословенској политици и свим потоњим идеолошким и геополитичким заблудама, која нас као зла коб прати до данашњих дана. Из тог сукоба произилази и данашњи безизлаз.

Можда је време и последња прилика да српска десница отвори питање европске идеје у Србији. Шта за Србију данас представља европска идеја? Да ли је реч о неразумној потреби да се увек неком припада, или је то исказ припадности једном интернационалном пројекту, космополитској идеји, које су увек у српском друштву имале своје заговорнике и представнике, оличена српском (с)кретању ка југословенству, пре и после Првог Светског рата, или прокламовани комунизам, и наводни социјализам трећег пута како је то смерно чињено након Другог светског рата,

те полуидеје самоуправљања, братства и јединства, транзиције или квазизаједништва тзв. западног Балкана на почетку 21. века.

Од одговора на „европско питање“ зависиће и однос према Европи и изазовима које ЕУ ставља пред нас. Са друге стране, мора се дати одговор и на питање „руске“ или „словенске идеје“ у Србији. Да ли је реч о једној реминисценцији заснованој на емоцији и сличној историјској судбини, у виду коначног избора и „везивања наше мале барке“, површан осећај свесловенске солидарности или рационалан одговор у виду алтернативе неуспешном европском путу Србије.

Од посебног је значаја дефинисање односа према капитализму, коме свакако претходни заузимање става према друштвеном систему и државном уређењу. Однос према капитализму је значајан из разлога што је то вероватно једини сегмент десне политике у Србији за који се може рећи да нема упориште у искуственом. Српски народ је направио нагли скок из феудализма у капитализам преко српске буржоаске револуције 1804. године (како поједини теоретичари често означавају Први Српски устанак), тако да је наше бивствовање у капитализму, видљиво само кроз дисконтиуитете (1912-1918, 1945-1990), ван којих постоји само дивљачки капитализам који нас је пратио након свих наших ломова и свих наших почетака.

Неспорно је да српска десна идеја чак и у периоду значајног теоријског бављења између два светска рата није дала одговор на ово питање. Да ли је за српску десну идеју прихватљив модел капитализма на нивоу искуства транзиција земаља источне Европе на крају 20-тог и почетку 21. века, које су узгред речено изазвале највећу економску кризу у Европи још од 20-тих година 20-ог века („скривена европска депресија“), или ће се ићи ка већ познатим теоретским и практичним моделима управљаног, уређеног или хуманог капитализма, те “економије друштвеног тржишта”!

Опште је место да су најдубље поделе унутар конзервативне теорије, управо засноване на односу према принципу либерализма оличеног у слободном тржишту. Такве поделе су изродиле ипак здраву поделу на либертеријански конзервативизам и конзервативизам патернализма.

На овом месту се мора указати и на ефекат на десне конзервативне идеје које носи данашња глобална финансијска криза. Није ли управо глобална финансијска криза доказ о исправности једног сегмента тезе о “крају историје”. И то краја историје

економског либерализма по моделу "laissez-faire". Наравно, под претпоставком да је економски либерализам икада и егзистирао ван геополитичких захвата држава које су обезбеђивале простор за примену идеја економског либерализма.

Наведено даље отвара питање дефинисања крупног поседа и крупног капитала уопште. Јер, специфичности нашег простора условљавају неминовно селективну, а не апсолутну примену искуства других. О томе је писао још Михајло Константиновић.

Расправљајући о даљим правцима деловања, ваљало би указати да странке деснице морају да схвате да се десна политика у Србији не исцрпљује кроз тезу „Косово је Србија!“, већ да је Косово део десне политике у ширем смислу него што је то борба за 15% територије. Косово је део десне политике у једном етичком смислу (никад не занемарујући ни Косово као територијални проблем), као што је косовски завет (схваћен као мит, завештање или историјски догађај) неодвојиви део српског бића и свеукупне српске историје пре и после свих наших Косова.

За српску десницу посебно је значајан однос према принципу државног суверенитета. Од усвојених поставки суверенитета зависи и однос према концепту уређења државе, председничког или парламентарног система власти и касније однос према територијалној организацији, децентрализацији и локалној самоуправи. А искуствено нам може помоћи да избегнемо замке разних регионализама, децентрализама, федерализама и других локализама заснованих на отпору стварању српске државе.

Све су то питања на која се још увек чека одговор. И то не одговор, који ће свој домет завршити на границама страначког саопштења, или страначких билтена, пренебрегнутог од контролисаних медија, већ одговор који ће прихватити грађани, одговор који ће снагом аргументације, указивањем на нове опасности или перспективе по државу, изазвати активан став сваког појединца, и сваког појединца нагнати на размишљање о држави као општем добру.

Управо је доношење новог статута Војводине, једна таква-добра прилика. Нови Статут Војводине јесте не само прилика да се зарад дневно политичких циљева укаже на даљу фрагментацију Србије, кроз разлоге који се не односе, и не исцрупују у аргументима типа повећања административног апарата, већ је и прилика да се укаже да се српска политичка сцена по овом питању поларизовала на два пола, и то на два идеолошка пола која се тренутно сукобљавају по питању статута Војводине, при чему је суштина у

различитим погледима на прошлост и будућност државе и нације.

Такав одговор изазива треперење код грађана, који без обзира на свакодневне мале проблеме и бриге, и заглупљујуће медије, никада нису у потпуности престали да брину о држави. Зато је циљ натерати грађане да размишљају, јер онај ко размишља има став, ко има став тај одлучује. А историјско искуство учи да десница никада није имала разлога да се боји мислећег грађанства, грађанства које има активан однос према српском идентитету и обликовању националног бића за 21. век.

Јер активно бављење је доказ не само сопственог активизма и образовања, већ и доказ да грађане којима су идеје намењене нико не потцењује. И то јесте један од циљева. Српској десници су потребни мислећи грађани, грађани који имају став о најзначајнијим питањима свог времена. Јер се само из такве околине може формирати политичка елита, која је у стању да води земљу кроз све сциле и харидбе нашег времена.

Све су то питања која траже одговоре. И готово да се одговори од питања не виде и не наслућују, јер одговора за сада и нема. Нема зато што су питања тешка (теза о сложености), и зато што се српски народ опет налази на почетку, па је приморан да се опет загледа у своју прошлост као своје искуство како би дао одговор на питања куда и како даље.

Управо је то задатак српске деснице. Да кроз никада прекинуту борбу омогући да се у данашње време, сачува свест о циљевима који су постављени и стоје пред нама већ 200 година. Јер не заборавимо, у политици не постоји „крај једног лепог дана“. Све указује да је реч о задатку који тражи непрестану борбу. Можда је то и судбина српске деснице, да свака генерација свој век проживи у једној врсти националног грча, врсти националног егоизма. Јер, наше уравниловке доколице, чији је континуитет колико видљив толико и погубан, превише су нас одвлачиле од изазова, реалног живота и опредељених циљева. А цена коју смо плаћали услед сваког суочавања са стварношћу више је него велика, више него тешка. И та цена коју непрекидно плаћамо јесте још један залог, још један крајпуташ за српску десницу.

У Нишу, 20.11.2008.